Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/2782

22.5.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 13. maja 2025

o ekonomski politiki euroobmočja

(C/2025/2782)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 136 v povezavi s členom 121(2) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3)(a) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Euroskupina je 4. novembra 2024 v vključujoči sestavi dala izjavo o konkurenčnosti evropskega gospodarstva (v nadaljnjem besedilu: izjava Euroskupine), v kateri je poudarila potrebo po nujnem ukrepanju, da bi z ambicioznimi naložbami in strukturnimi reformami odpravili zaostanek Unije na področju produktivnosti, inovacij in konkurenčnosti. Evropski svet je nato z budimpeško izjavo o novem evropskem dogovoru o konkurenčnosti (v nadaljnjem besedilu: izjava Evropskega sveta), izdano 8. novembra 2024, ta poziv k ukrepanju še okrepil. Izjavi Euroskupine in Evropskega sveta odražata splošne ugotovitve iz poročila z naslovom „Prihodnost evropske konkurenčnosti“ (v nadaljnjem besedilu: Draghijevo poročilo) in poročila z naslovom „Veliko več kot trg“ (v nadaljnjem besedilu: poročilo Letta) ter kažeta skupno razumevanje izzivov in priložnosti, s katerimi se sooča gospodarstvo Unije. Zagotavljata kontekst za izvajanje novega okvira ekonomskega upravljanja (v nadaljnjem besedilu: okvir), po začetku veljavnosti Uredbe (EU) 2024/1263, Uredbe Sveta (EU) 2024/1264 ([3]) in Direktive Sveta (EU) 2024/1265 ([4]) 30. aprila 2024. Cilj okvira je z reformami in prednostnimi naložbami zagotoviti vzdržnost javnega dolga ter spodbujati trajnostno in vključujočo rast. V srednjeročnih načrtih, ki so jih doslej na podlagi okvira predložile države članice, je poudarek na reformah in naložbah, namenjenih izboljšanju konkurenčnosti. Priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, kot del evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik, daje oceno makroekonomske politike za euroobmočje, tudi glede fiskalnih in nefiskalnih vidikov. S tem, da so izpostavljeni ključni makrostrukturni in institucionalni izzivi ter prednostne naloge in priporočila, skupaj naslovljena na euroobmočje kot celoto in na njegove države članice, se v tem priporočilu zagotavlja forum za razpravo o politikah na področjih skupnega interesa držav članic euroobmočja.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba Sveta (EU) 2024/1264 z dne 29. aprila 2024 o spremembi Uredbe (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).
([4]) Direktiva Sveta (EU) 2024/1265 z dne 29. aprila 2024 o spremembi Direktive 2011/85/EU o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

(2) Euroobmočje je izkazalo izjemno makroekonomsko in socialno odpornost, pri čemer je hitra dezinflacija le minimalno vplivala na zaposlenost. K temu pozitivnemu rezultatu je prispevala tudi sposobnost euroobmočja, da ublaži šoke in se ponovno postavi na noge, kot se je izkazalo iz njegovega odziva na pandemijo COVID-19 in energetsko krizo. Ta odpornost je v veliki meri posledica pravočasnega, odločnega in skupnega odziva politike Unije, vključno z Evropsko centralno banko (ECB), in držav članic, kar je pripomoglo k zaščiti gospodarstva v času večjih kriz. V zvezi s tem so trden fiskalni položaj v več državah članicah v letu 2019, hitra aktivacija splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast ter novi instrumenti Unije, kot sta NextGenerationEU in SURE, skupaj z večletnim finančnim okvirom euroobmočju zagotovili ključni fiskalni manevrski prostor, kar je omogočilo učinkovit fiskalni odziv. Strukturna preobrazba euroobmočja v zadnjem desetletju je prav tako okrepila njegovo odpornost. Trgi dela so postali prožnejši, finančni sistemi pa so pokazali precej večjo trdnost kot med svetovno finančno krizo. V obdobju po pandemiji COVID-19 so zasebni potrošnji koristili močan trg dela in politični podporni ukrepi, čeprav je stopnja prihrankov ostala visoka. Mehanizem za okrevanje in odpornost ter drugi skladi Unije so okrepili javne naložbe. Zasebne naložbe so bile veliko manj dinamične, zlasti od leta 2022 v razmerah zaostrovanja finančnih pogojev in razširjene svetovne makroekonomske negotovosti. Medtem je bil prispevek neto izvoza k rasti BDP rahlo pozitiven zaradi šibke dinamike uvoza, v zadnjem času pa so na izvoz vplivali vse večja razdrobljenost trgovine in omejitve. Realna rast BDP naj bi po 0,4 % v letu 2023 ostala umirjena pri približno 0,8 % v letu 2024, vendar naj bi se v prihodnje okrepila in v letu 2025 dosegla 1,3 %, v letu 2026 pa 1,6 %. Močnejša zasebna potrošnja naj bi bila gonilo pospeška gospodarske aktivnosti v letih 2025 in 2026, in sicer zaradi stabilne, četudi počasnejše rasti realnih plač in zaposlovanja. V naslednjih dveh letih naj bi se skupne naložbe povečevale bolj postopno, podprte tako z okrevajočimi zasebnimi kot z močnimi nacionalnimi javnimi naložbami in javnimi naložbami, ki jih financira EU, povečanje zunanjega povpraševanja pa naj bi podprlo izvoz.

(3) Skupna inflacija se je po energetski krizi povzpela na visoke ravni (z najvišjo vrednostjo oktobra 2022, ko je v euroobmočju v povprečju znašala 10,6 %), vendar naj bi se v letu 2025 znižala na 2,1 %, v letu 2026 pa dodatno znižala na 1,9 %. Razlike v inflaciji v euroobmočju, ki so se leta 2022 povečale, so se medtem zmanjšale in naj bi ostale blizu preteklim povprečjem. Proces dezinflacije v veliki meri odraža prenehanje vpliva zunanjih sil, ki so v zadnjih treh letih privedle do močnega zvišanja cen energije, hrane in storitev. Kaže tudi vpliv odločnih ukrepov politike, ki jih je sprejela ECB. V odziv na začetni porast inflacije je ECB izvedla vrsto povišanj obrestnih mer, da bi zasidrala inflacijska pričakovanja in umirila rast cen, hkrati pa je začela zmanjševati svoje portfelje sredstev. Denarna politika je bila v zadnjem času manj restriktivna, da bi tako zagotovili, da se bo inflacija trajno ustalila pri srednjeročnem cilju ECB v višini 2 %.

(4) Trgi dela so v letu 2024 kljub šibkejši gospodarski aktivnosti ostali močni. Zaposlenost v euroobmočju se je med koncem leta 2022 in sredino leta 2024 povečala za 3 milijone, število delovnih mest pa je bilo rekordno visoko. Rast zaposlovanja je bila močna v vseh starostnih skupinah, spolih in stopnjah izobrazbe. Povečala se je tudi stopnja udeležbe na trgu dela in je leta 2024 dosegla novo najvišjo raven, čeprav izzivi še vedno ostajajo, zlasti za ženske, mlajše in starejše delavce, Rome ter invalide. Tako kot številna druga razvita gospodarstva je tudi euroobmočje imelo koristi od velikih migracijskih pritokov, tudi iz Ukrajine in drugih območij, kar je prispevalo k ponudbi delovne sile in pripomoglo k zmanjšanju pomanjkanja delovne sile in spretnosti v nekaterih panogah in državah. Stopnja brezposelnosti v euroobmočju se je oktobra 2024 ustalila na zgodovinsko nizki ravni pri približno 6,3 %. Trend vse večjega pomanjkanja delovne sile in spretnosti zaradi upada delovno sposobnega prebivalstva ter povpraševanja po novih spretnostih, ki ga je še okrepilo hitro okrevanje po recesiji, ki jo je povzročila pandemija, se je v zadnjem času nekoliko zmanjšal. Kljub temu se več panog še vedno sooča s precejšnjim pomanjkanjem delovne sile. Veliki dobički podjetij in dinamika bilanc stanja so prispevali k močnemu povpraševanju po delovni sili. V zadnjem času sta se delež podjetij, ki menijo, da je delovna sila dejavnik, ki omejuje njihovo proizvodnjo, in stopnja prostih delovnih mest zmanjšala v primerjavi s preteklimi rekordno visokimi številkami, čeprav sta še vedno visoka in nad ravnmi izpred pandemije.

(5) V letih 2023 in 2024 so se nominalne plače zvišale zaradi visoke inflacije in tesnega trga dela. V drugem četrtletju leta 2024 so se nominalna sredstva na zaposlenega v primerjavi z istim obdobjem leta 2023 povečala za 4,5 % (povprečje euroobmočja), kar je nekoliko nižja stopnja, kot je bila zabeležena leta 2023. Jesenska napoved Komisije 2024 predvideva močno nominalno rast plač v letu 2024, v letu 2025 pa se pričakuje umiritev. Realne plače, ki so se v letu 2022 in v prvi polovici leta 2023 znižale, so v tretjem četrtletju leta 2023 začele okrevati. Povečanje deleža dobička v zadnjih letih in njegovo poznejše zmanjšanje kažeta, da podjetja absorbirajo rast plač z zmanjševanjem stopenj dobička namesto z zviševanjem cen. Postopno okrevanje realnih plač, ki je trenutno v teku, v veliki meri

odraža dinamiko dohitevanja, trenutna pričakovanja glede rasti nominalnih plač in produktivnosti pa se zdijo skladna z vračanjem k srednjeročnemu cilju inflacije v višini 2 %. Dohodki na dnu porazdelitve dohodkov so bili podprti s transferji države in zvišanji minimalne plače v preteklem letu. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za spodbujanje ustreznih plač in kakovostnih delovnih mest, saj je tveganje revščine še vedno le malo nižje kot leta 2019, finančne težave gospodinjstev pa po povečanju med energetsko krizo ostajajo precejšnje tako za gospodinjstva z najnižjimi kot z nižjimi srednjimi dohodki.

(6) Euroobmočje ima dolgoletne strukturne težave, vključno s stagnacijo produktivnosti, ovirami na enotnem trgu, nezadostnimi zasebnimi naložbami, omejenimi inovacijami in omejeno razširjenostjo digitalnih tehnologij, visokimi cenami energije in upravnim bremenom, ki vplivajo na njegovo konkurenčnost. Rast skupne faktorske produktivnosti – metrika produktivnosti, pri kateri se ne upošteva povečanje zaposlovanja in kapitala – je v zadnjih desetletjih stagnirala bolj kot v drugih podobnih regijah po svetu, na primer ZDA, kar vzbuja zaskrbljenost glede sposobnosti euroobmočja, da ohrani konkurenčnost v globalnem okolju, ki ga zaznamujejo hitre tehnološke spremembe. Za reševanje teh izzivov je potreben večplasten pristop, ki vključuje pospeševanje inovacij ter razvoj naprednih digitalnih ter brez- in nizkoemisijskih tehnologij in infrastruktur, vključno s spodbujanjem prilagajanja poslovnih modelov in odpravljanjem pomanjkanja spretnosti ter po potrebi izboljšanjem dostopa do digitalne infrastrukture. Poleg tega ostajajo ključnega pomena tudi spodbujanje razširjanja inovacij med industrijskimi sektorji in podjetji, povečanje spretnosti delovne sile, zlasti zelenih in digitalnih spretnosti, ter zmanjšanje upravnega bremena, ob hkratnem ohranjanju ciljev politike ter zaščite standardov zelenega dogovora. Za povečanje konkurenčnosti euroobmočja je poleg tega ključnega pomena poglobitev enotnega trga z odpravo ovir ter pravilno izvajanje, boljša uporaba in izvrševanje pravil enotnega trga, zlasti s povezovanjem kapitalskih trgov Unije. Poleg tega cene energije, ki so višje od cen v podobnih mednarodnih regijah, zmanjšujejo stroškovno konkurenčnost več panog. To postavlja podjetja v slabši položaj, zlasti energetsko intenzivne panoge, ki so odvisne od nafte in plina.

(7) Unija na svetovni ravni izstopa v smislu temeljnih (ali osnovnih) raziskav ter ima primerljive ravni javnofinančnih odhodkov za raziskave in razvoj kot njeni konkurenti, vendar zaostaja pri uporabnih raziskavah in prenosu rezultatov v tržne proizvode, zlasti na področju visokotehnoloških digitalnih inovacij. Izjemno pomembno je, da euroobmočje in Unija ne zaostajata za drugimi velikimi gospodarstvi, kar zadeva sedanje trende na področju inovacij, vključno z zelenim prehodom, digitalizacijo, umetno inteligenco, polprevodniki in kvantnim računalništvom, vesoljem in biotehnologijo. Zaradi njihove vedno večje pomembnosti sta razvoj zmogljivosti na področju strateških digitalnih tehnologij in izkoriščanje prednosti Unije ključna, da bi se okrepila vodilna tehnološka vloge EU v svetovnem merilu, njena tehnološka suverenost in odpornost ter ohranila odprta strateška avtonomija Unije. Poleg tega lahko ovire za prehajanje znanja in talentov med evropskimi državami ovirajo polno uresničitev potenciala Unije na področju inovacij, produktivnosti in konkurenčnosti. Povečanje produktivnosti bo zahtevalo pospešitev inovacij ter povečanje naložb v raziskave in razvoj, zlasti s strani zasebnega sektorja, tudi prek ciljno usmerjenih in dobro umerjenih javnih naložb v raziskave in razvoj, ki lahko spodbudijo zasebna prizadevanja na področju raziskav in razvoja. Vlaganje v človeški kapital je postalo ključnega pomena, saj se gospodarstva soočajo s pritiski hitrih tehnoloških in demografskih sprememb. Medtem ko se delež prebivalstva s terciarno izobrazbo v Evropi na splošno povečuje, je upad temeljnih spretnosti med mladimi zaskrbljujoč, poleg tega se še vedno veliko premalo odraslih udeležuje učnih dejavnosti, kar bo zmanjšalo rezultate izobraževanja in rast produktivnosti v bližnji prihodnosti. Poleg tega je za dvojni prehod na digitalizacijo in ekologizacijo potreben razvoj novih spretnosti, od osnovnih do naprednejših in bolj specializiranih. Vse to je treba obravnavati s ciljno usmerjenimi pobudami za izobraževanje in usposabljanje v celotnem življenjskem ciklu. Unija lahko z dajanjem prednosti izobraževanju, usposabljanju in razvoju spretnosti spodbudi inovacije, produktivnost in konkurenčnost.

(8) Podjetja v Uniji potrebujejo podporne pogoje, da bi olajšali ekonomije obsega, spodbudili njihovo rast in širitev ter jim pomagali uspevati na svetovnih trgih. Raziskave kažejo, da kompleksnost regulativnega okolja, kumulativne obveznosti poročanja in kompleksna davčna pravila pogosto negativno vplivajo na naložbene odločitve podjetij in njihove možnosti za širitev v euroobmočju in Uniji. Na njihovo rast vplivajo tudi geopolitične napetosti, tveganje geo-ekonomske razdrobljenosti, trgovinske omejitve in pomisleki glede gospodarske varnosti, kar vpliva na dostop do kritičnih surovin in tehnologij. Pospešitev prehoda na bolj krožno gospodarstvo bi pomagala odpraviti pomanjkanje kritičnih surovin, spodbujanje naložb z mednarodnimi partnerji Unije pa bi lahko dodatno okrepilo konkurenčnost evropske industrije, tudi s pobudo Global Gateway in pristopom Ekipe Evropa. Da bi lahko mobilizirali vire za sektorje, ki kažejo potencial za visoko rast produktivnosti, je treba odpraviti ozka grla, ki ovirajo

prerazporeditev kapitala in delovne sile. Na energetskem trgu je ključno zagotoviti zadostne in stroškovno učinkovite medomrežne povezave in učinkovito uporabo obstoječih povezav, zlasti čezmejnih, da bi se zagotovilo povezovanje proizvajalcev in potrošnikov na širokih geografskih območjih. Poleg tega je povečanje energijske učinkovitosti ter uvajanje in uporaba brez- in nizkoemisijskih tehnologij, tudi prek energetskih skupnosti, ključno, da se omogoči prilagajanje odjema, poveča vloga prožnosti in prispeva k zmanjšanju stroškov energije. Odprava nepotrebnega upravnega bremena ter olajšanje in pospešitev izdajanja dovoljenj lahko podprejo poslovno dejavnost in naložbe. Strukturne reforme, kot so tiste, ki so podprte s skladi Unije, vključene v srednjeročne fiskalno-strukturne načrte, prispevajo h krepitvi konkurenčnosti držav članic. Trajnostna in vključujoča rast in razvoj prispevata k zmanjšanju razlik med evropskimi regijami in spodbujata navzgor usmerjeno socialno konvergenco. Vendar je poln potencial enotnega trga več kot 30 let po njegovi vzpostavitvi še vedno premalo izkoriščen. Politike za povečanje produktivnosti na nacionalni ravni bi lahko bolje opredelili, prednostno razvrstili in uskladili. Vse države članice niso ustanovile nacionalnih odborov za produktivnost v ta namen oziroma niso učinkovito izkoristile potenciala ustanovljenih odborov. Okrepitev regulativnega zbliževanja in gospodarskega povezovanja bi lahko spodbudila zasebne naložbe, produktivnost in inovacijsko zmogljivost ter diverzifikacijo in zanesljivost dobavnih verig za podjetja v Uniji. Unija bo morala tudi skrbno preučiti morebitne kompromise med nadaljnjim udejstvovanjem v odprti trgovini in krepitvijo gospodarske varnosti na eni strani ter doseganjem ciljev čistega industrijskega dogovora ob hkratnem zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev na svetovni ravni z nadaljnjo uporabo instrumentov trgovinske zaščite proti nepoštenim trgovinskim praksam na drugi strani. Za to sta potrebna usklajen pristop in dopolnjevanje politik tako na ravni držav članic kot na ravni Unije.

(9) V euroobmočju je precej prihrankov. Usmerjeni v produktivne naložbe prek kapitalskih trgov lahko zagotovijo znatno finančno podporo za zeleno in digitalno preobrazbo ter tako pomagajo odpraviti vrzel v konkurenčnosti. V zadnjih letih so zaostreni bančni pogoji financiranja otežili vlaganje, saj se velik del podjetij euroobmočja zanaša na bančni sektor kot vir financiranja. Vendar se stroški kreditov za podjetja zmanjšujejo v skladu z zniževanjem uradnih obrestnih mer. Tvegani kapital in nebančno financiranje, zlasti za inovativna podjetja, nista na voljo v takšni meri kot v ZDA. Čeprav imajo lahko javne naložbe s podporo Mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije pomembno vlogo, pa je za rešitev izziva krepitve konkurenčnosti euroobmočja skupaj s podpiranjem zelenih in digitalnih naložb potrebno precejšnje zasebno financiranje. Odprti, integrirani in dobro delujoči kapitalski trgi so pomembni, da bi se podprl pritok zasebnih naložb v inovacije in zagotovil zadostni obseg financiranja za te naložbene izzive. Evropska unija prihrankov in naložb, kot je predlagana v poročilih Enrica Lette in Maria Draghija, bi lahko spodbujala konkurenčne in dobro delujoče finančne in bančne sektorje, da bi se podprla rast, izboljšala konkurenčnost ter lažje izkoristilo ogromno bogastvo zasebnih prihrankov za zagotovitev ustreznega financiranja za naložbene priložnosti. To bi lahko na splošno prispevalo k lažjemu financiranju inovacij, razogljičenja industrije ter zelenega in digitalnega prehoda. Vendar bi povečan nabor projektov, v katere se lahko vlaga, v euroobmočju zahteval tudi globlje povezovanje trgov blaga in storitev ter regulativno poenostavitev. Euroskupina je v izjavi Euroskupine ponovno poudarila svojo zavezanost dokončanju bančne unije v skladu z izjavo Euroskupine v vključujoči sestavi z dne 16. junija 2022.

(10) Zaradi nedavnih kriz in potrebnega odziva politike so se v nekaterih državah članicah euroobmočja povečale ravni javnega dolga ter nastali precejšnji primanjkljaji. Ta zapuščina skupaj z naraščajočimi stroški, povezanimi s staranjem prebivalstva, predstavlja izziv za fiskalno vzdržnost v prihodnjih letih. Oblikovalci politik bodo morali ustvariti fiskalne blažilnike in vlagati v pravičen zeleni in digitalni prehod, socialno in gospodarsko odpornost, vključno z evropskim stebrom socialnih pravic, energetsko varnost in po potrebi krepitev obrambnih zmogljivosti. Za dosego tega ravnotežja bosta potrebna skrbno prednostno razvrščanje javnofinančnih odhodkov in usklajevanje politik, da se zagotovi, da se lahko naložbe, ki so potrebne za doseganje trajnostne in vključujoče gospodarske rasti ter krepitev odpornosti, podprejo. Preudarne fiskalne politike bodo prispevale k uravnoteženi kombinaciji politik, finančna stabilnost pa bo imela ključno vlogo pri krepitvi gospodarskih temeljev euroobmočja in utrjevanju njegovega položaja v svetovnem gospodarstvu. Novi okvir ekonomskega upravljanja in zlasti uporaba rasti očiščenih odhodkov kot enotnega operativnega kazalnika pri izvajanju Pakta za stabilnost in rast naj bi okrepila vlogo avtomatskih stabilizatorjev v euroobmočju.

(11) Potem ko je povprečni delež javnega dolga v BDP v državah članicah euroobmočja v prvem četrtletju leta 2021 dosegel najvišjo vrednost, se je nato zmanjševal in konec leta 2023 znašal 88,9 % BDP. Skupni delež dolga naj bi se v obdobju 2024–2025 rahlo povečal (na 89,6 % BDP). To napovedano povečanje odraža višje stroške servisiranja

dolga v kombinaciji z upočasnitvijo nominalne rasti BDP zaradi padajoče inflacije, medtem ko visoki primarni primanjkljaji še naprej negativno vplivajo na dinamiko dolga. Hkrati naj bi se zaradi prilagoditev stanj in tokov v obdobju 2024–2025 dolg povečal. Deleži javnega dolga se med državami razlikujejo: po pričakovanjih bo imela večina držav članic do konca leta 2025 nižji delež javnega dolga v BDP kot leta 2020. Vendar naj bi v enajstih državah članicah euroobmočja delež dolga še vedno presegal 60 %, pri čemer bi v petih ostal nad 100 %. Ker je dolg v euroobmočju še vedno nad ravnmi pred pandemijo in se številne države članice še vedno spopadajo z izzivi glede vzdržnosti, so potrebne strategije za vzdržno, diferencirano, postopno in realistično zmanjševanje dolga v skladu z novim okvirom ekonomskega upravljanja, da se zagotovi vzdržnost dolga in obnovijo fiskalni blažilniki. Hkrati bi reforme in naložbe okrepile rast BDP, kar bi tudi prispevalo k vzdržnosti javnih financ. Fiskalna naravnanost euroobmočja je bila po ocenah v letu 2024 restriktivna, in sicer 0,5 % BDP, v letu 2025 pa naj bi bila le rahlo restriktivna, in sicer nekoliko nad 0,25 % BDP. Pravilno izvajanje novega fiskalnega okvira bi pomenilo rahlo restriktivno fiskalno naravnanost euroobmočja tudi v letu 2026. Po veliki ekspanzivnosti v zadnjih letih je to za euroobmočje primerno, čeprav so med državami članicami velike razlike, zlasti če se upoštevajo njihova specifična proračunska stanja. Glede na to, da je treba dodatno okrepiti fiskalno vzdržnost in še naprej podpirati sedanji proces dezinflacije, so potrebne preudarne politike. Postopna in diferencirana fiskalna konsolidacija naj bi skupaj z reformami in naložbami ter razpoložljivostjo Mehanizma za okrevanje in odpornost kot tudi drugih skladov Unije zaščitila gospodarsko rast in spodbudila potencialno rast v euroobmočju.

(12) Krepitev javnih financ je ključna za obravnavanje prihodnjih kriz in zagotavljanje vzdržnosti pokojninskih in zdravstvenih sistemov ter sistemov dolgotrajne oskrbe. Stroški odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva, naj bi se po napovedih povečali, pri čemer so znatne razlike med državami članicami, zlasti zaradi naraščajočih stroškov pokojnin ter stroškov zdravstvene in dolgotrajne oskrbe. Potrebna prilagoditev javnih financ predstavlja izzive, ki poudarjajo potrebo po skrbnem upravljanju prihodkov in odhodkov. V euroobmočju so javnofinančni prihodki v zadnjih dveh desetletjih v povprečju ostali stabilni pri približno 45,6 % BDP, odhodki pa so se med finančno krizo in pandemijo COVID-19 močno povečali. Delež prihodkov naj bi se v letu 2024 povečal zaradi nepričakovanih davčnih prihodkov in prispevkov za socialno varnost, povezanih z močnim trgom dela, leta 2025 pa naj bi se dodatno povečal zaradi diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov. Vendar sedanja sestava davčnih prihodkov morda ni vedno optimalna, davčni primež stroškov dela v euroobmočju pa je razmeroma visok v primerjavi z drugimi razvitimi gospodarstvi. To je zlasti relevantno glede na potrebo po čim večji udeležbi na trgu dela v razmerah močnega trga dela, kjer so težave s pomanjkanjem delovne sile. Koristen bi bil premik davčnega bremena z obdavčitve dela na druge davke, ki bi morda manj vplivali na rast in so manj izkrivljajoči, kot so obdavčitev premoženja ali okoljski davki. Ciljno usmerjeni pregledi spodbud v davčnih sistemih in sistemih socialnih prejemkov, pa tudi aktivne politike trga dela ter zagotavljanje kakovostne in cenovno dostopne predšolske vzgoje in varstva ter dolgotrajne oskrbe, bi lahko pomagali ublažiti pomanjkanje delovne sile, hkrati pa ohranili stabilen tok prihodkov in tako podprli potrebno prilagoditev javnih financ. Z ukrepi za obravnavo agresivnega davčnega načrtovanja, izogibanja davkom in davčnih utaj lahko davčni sistemi postanejo tudi učinkovitejši in pravičnejši, hkrati pa se podpira okrevanje in povečujejo prihodki. Čeprav se je delež skupnih odhodkov v BDP od leta 2021 zmanjšal, ostaja visok v primerjavi z ravnmi pred pandemijo COVID-19. Delež odhodkov naj bi se v obdobju 2024–2025 stabiliziral pri približno 49,6 % BDP, saj bi se omejitve primarnih tekočih odhodkov, povezane z izvajanjem novega fiskalnega okvira Unije, izravnale z višjimi odhodki za obresti.

(13) Finančni sistem euroobmočja se je v času hitro rastočih obrestnih mer izkazal za trdnega in se sedaj sooča z negotovim makroekonomskim okoljem z upadom povpraševanja po posojilih in ranljivostmi v nepremičninskem sektorju v številnih državah članicah. V zadnjih letih je podjetjem njihova visoka dobičkonosnost pomagala servisirati dolgove kljub zaostrenim pogojem financiranja. Vendar lahko šibka gospodarska rast in naraščajoči stroški dela povečajo ranljivosti v nekaterih sektorjih. Zlasti so precej padle cene poslovnih nepremičnin, kar vzbuja zaskrbljenost glede servisiranja dolga, medtem ko so se gibanja cen stanovanjskih nepremičnin med državami članicami močno razlikovala. Odpornost bančnega sektorja je podpiral trden bonitetni okvir, vključno z višjimi kapitalskimi zahtevami in izvajanjem ukrepov na strani posojilojemalcev. Nedonosna posojila ostajajo nizka, vendar kažejo znake poslabšanja v nepremičninskem sektorju. Tudi rastoči nebančni finančni sektor se sooča z ranljivostmi, saj se ponekod likvidnostne vrzeli ne zmanjšujejo, finančni vzvod pa je prekomeren. Te ranljivosti bi lahko povečale prilagoditve cen v primeru nenadnega popravka na trgu –

PRIPOROČA, da države članice euroobmočja v obdobju 2025–2026 vsaka posebej, med drugim z izvajanjem svojih načrtov za okrevanje in odpornost, in skupaj v okviru Euroskupine ukrepajo tako, da:

1. **Konkurenčnost**

Prednostno spodbujajo produktivnost, tako da z izboljšanjem delovanja in nadaljnjim povezovanjem trgov za blago in storitve ter s strukturnimi reformami olajšajo prerazporejanje sredstev v sektorje z visoko produktivnostjo in sektorje s potencialom za visoko produktivnost. Odpravijo razdrobljenost inovacijskih ekosistemov in krepijo njihovo zmožnost za ustvarjanje prelomnih inovacij, tudi na področju najsodobnejših digitalnih ter brez- in nizkoemisijskih tehnologij in infrastrukture, ter spodbujajo uvajanje novih digitalnih ter brez- in nizkoemisijskih tehnologij in inovativnih dejavnosti v večjem obsegu. Spodbujajo odhodke podjetij za uporabne raziskave in inovacije ter prehod na tržne proizvode. Izvajajo politike za spodbujanje uvajanja digitalnih in visokotehnoloških rešitev v podjetjih. Povečajo učinkovitost podjetij in njihovo sposobnost, da dosežejo optimalen obseg, zlasti s poglobitvijo notranjega trga. Izboljšajo poslovno okolje z zmanjšanjem nepotrebnega upravnega bremena in regulativne kompleksnosti ter odpravo ovir za naložbe, pri čemer ohranijo cilje politike. Zagotovijo, da je industrijska politika učinkovito usmerjena v strateške sektorje in tehnologije, pri čemer poskrbijo za to, da je javna podpora usklajena na evropski ravni in ne izkrivlja enakih konkurenčnih pogojev na notranjem trgu ter da učinkovito prispeva h konkurenčnosti euroobmočja in njegovi odprti strateški avtonomiji. Spodbujajo podjetništvo in ustanavljanje novih podjetij.

Hitro oblikujejo evropsko unijo prihrankov in naložb s spodbujanjem konkurenčnega in dobro delujočega finančnega in bančnega sektorja, da bi podprle rast in naložbe ter izboljšale konkurenčnost. Dokončajo bančno unijo z nadaljevanjem dela v zvezi z vsemi nerešenimi elementi v skladu z izjavo, ki jo je Euroskupina v vključujoči sestavi izdala junija 2022, ter dokončajo reformo okvira za krizno upravljanje in jamstva za vloge. Dosežejo napredek v zvezi s še nedogovorjenimi ukrepi iz akcijskega načrta za unijo kapitalskih trgov iz leta 2020 in zagotovijo hitro izvedbo že dogovorjenih ukrepov ter nadaljujejo delo v zvezi z ukrepi, opredeljenimi v izjavi, ki jo je Euroskupina izdala marca 2024, o prihodnosti unije kapitalskih trgov, da bi zagotovili poglobljene, dobro delujoče in povezane evropske kapitalske trge v korist potrošnikov in podjetij. Izboljšajo dostop do ustreznega financiranja za podjetja, da lahko ta rastejo in vlagajo, zlasti za inovativna MSP, ter dostop do večje izbire naložbenih možnosti na kapitalskih trgih za državljane. S ciljno usmerjenimi ukrepi okrepijo podporo Unije, da bi se izboljšal dostop MSP do kapitala, zlasti za inovacije in širjenje, s čimer se kar najbolj poveča učinek financiranja Unije. Mobilizirajo tvegani kapital – zlasti za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi – prek dobro delujočih in povezanih evropskih kapitalskih trgov za usmerjanje prihrankov in tveganega kapitala, tako iz Unije kot od drugje.

Spodbujajo izpopolnjevanje in preusposabljanje delovne sile in kakovostna delovna mesta, da bi povečale produktivnost, predvsem v kontekstu demografskih sprememb, ter podpirajo pravičen zeleni in digitalni prehod. Dodatno povečajo udeležbo na trgu dela, tudi s krepitvijo aktivnih politik trga dela. Izboljšujejo politike izobraževanja in usposabljanja, tudi s politikami za poklicno izobraževanje in usposabljanje, da bi izboljšale rezultate izobraževanja in zagotovile boljšo usklajenost med povpraševanjem po spretnostih ter njihovo ponudbo.

Spodbujajo opredmetene in neopredmetene naložbe na področjih kritičnih tehnologij, infrastrukture in skupnih prioritet, kot so digitalni in zeleni prehod, energetska varnost ter krepitev obrambnih zmogljivosti z mobilizacijo zasebnega kapitala in zagotavljanjem potrebnih javnih naložb, pri čemer preprečijo izkrivljanje notranjega trga. Spodbujajo naložbe v raziskave in razvoj, zlasti tako, da z izboljšanimi okvirnimi pogoji za naložbe olajšajo porabo zasebnega sektorja, da izvedejo strukturne reforme in izboljšajo usklajevanje javnega financiranja, tudi na ravni Unije Nadaljujejo hitro izvajanje načrtov za okrevanje in odpornost ter v celoti izkoristijo programe kohezijske politike. Izboljšajo učinkovitost ukrepov politike za povečanje produktivnosti z zagotavljanjem, da so ukrepi ustrezno opredeljeni, usklajeni in prednostno razvrščeni, vključno z boljšim upravljanjem, vključevanjem lokalnih in regionalnih organov ter učinkovitejšo uporabo nacionalnih odborov za produktivnost.

2. **Odpornost**

Lajšajo vključevanje premalo zastopanih skupin na trg dela, zlasti žensk, mladih, starejših, nizko usposobljenih oseb in invalidov ter oseb z migrantskim ozadjem. Odpravijo ovire za udeležbo na trgu dela, vključno z izboljšanjem dostopa do predšolske vzgoje in varstva ter dolgotrajne oskrbe in njihove kakovosti. Sprejmejo ukrepe za izboljšanje slabih delovnih pogojev in olajšanje urejenih zakonitih migracij državljanov tretjih držav, ki jih je treba zaposliti v deficitarnih poklicih, ki bi dopolnjevali pravično mobilnost delovne sile ter koriščenje ponudbe delovne sile in spretnosti, ki so na voljo znotraj Unije.

V skladu z nacionalnimi praksami in ob upoštevanju vloge socialnih partnerjev okrepijo pogoje, ki podpirajo trajnostno rast plač in produktivnosti, zlasti za osebe z nizkimi in srednjimi dohodki. Pogajanja o plačah bi morala upoštevati relativno dinamiko konkurenčnosti in ne bi smela prispevati k trajnim razlikam v konkurenčnosti znotraj euroobmočja.

Zagotovijo učinkovito vključevanje socialnih partnerjev v oblikovanje politik in okrepijo socialni dialog. Spodbujajo zdravje in varnost pri delu v vseh panogah. Pri uvajanju novih tehnologij uporabijo pristop, osredotočen na človeka.

Okrepijo spodbude za delo s preusmeritvijo davčnega bremena z dela, vključno s ciljno usmerjenimi reformami davčnih sistemov in sistemov socialnih prejemkov. Sprejmejo ukrepe za boj proti revščini z varovanjem in krepitvijo sistemov za ustrezno in vzdržno socialno zaščito in vključevanje, vključno z izboljšanjem dostopa do cenovno dostopnih in trajnostnih stanovanj.

Razvijejo in izvajajo celovito strategijo na ravni Unije, ki bo dopolnila in združila nacionalne strategije za učinkovito elektrifikacijo in zeleni prehod, tudi z močnim povečanjem proizvodnje in uporabe energije iz obnovljivih virov in nadaljnjim zmanjšanjem uporabe uvoženih fosilnih goriv. Zlasti zadostne, stroškovno smotrne in učinkovite medomrežne povezave, predvsem čezmejne, so ključnega pomena za povezovanje proizvajalcev in potrošnikov na širokih geografskih območjih. Okrepijo prizadevanja za izboljšanje pripravljenosti na neugoden razvoj, vključno s tveganji, povezanimi s podnebnimi spremembami in naravo, ter geopolitičnimi tveganji, zlasti v regijah, ki so najbolj izpostavljene takim tveganjem.

3. **Makroekonomska in finančna stabilnost**

Za zagotovitev skladnosti z novim fiskalnim okvirom za izboljšanje vzdržnosti dolga in za spodbujanje trajnostne gospodarske rasti zagotovijo, da letna rast očiščenih odhodkov v posamezni državi članici ne bo presegla najvišje vrednosti, ki jo je priporočil Svet. To naj bi zagotovilo ustrezno diferencirane fiskalne prilagoditve in v letih 2025 in 2026 na splošno rahlo restriktivno fiskalno naravnanost euroobmočja.

Pri določanju fiskalnih strategij izboljšajo kakovost in učinkovitost ukrepov na strani odhodkov in prihodkov. Zmanjšajo obseg izogibanja davkom in davčnih utaj, se borijo proti agresivnemu davčnemu načrtovanju in usklajujejo fiskalne strategije s cilji politike, kot je preusmeritev davčnega bremena z dela na manj izkrivljajoče davčne osnove.

Spremljajo tveganja za makrofinančno stabilnost, povezana s kakovostjo sredstev in prilagajanjem cen sredstev, vključno s podnebnimi in okoljskimi tveganji, ter okrepijo nabor regulativnih orodij za sektor nebančnega finančnega posredništva, kot je ustrezno za upravljanje in zmanjševanje ugotovljenih tveganj.

Pri sprejemanju nadaljnjih ukrepov za poglobitev ekonomske in monetarne unije (EMU) upoštevajo izkušnje, pridobljene pri oblikovanju in izvajanju celovitega odziva ekonomske politike Unije na krizo zaradi COVID-19. Še naprej dosegajo napredek pri poglabljanju EMU ob doslednem spoštovanju notranjega trga Unije ter na odprt in pregleden način v odnosu do držav članic, ki niso v euroobmočju. Še naprej krepijo mednarodno vlogo eura in nadaljujejo z delom v zvezi z digitalnim eurom.

V Bruslju, 13. maja 2025

Za Svet

predsednik

A. DOMAŃSKI